

Opvallende waarnemingen juni-september 2009

Peter Spierenburg

Kleine Jagers – Grote Jagers

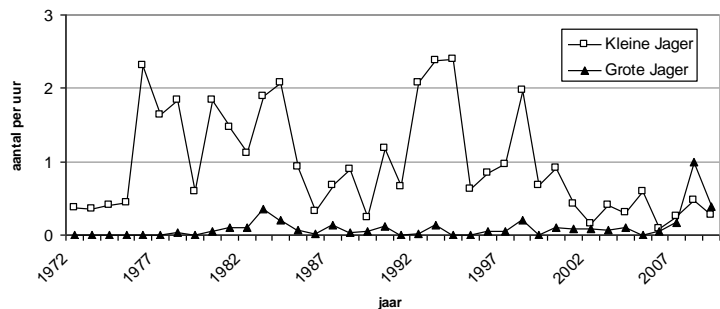
Zeetrek kijken in de herfst levert een goede kans op om jagers te zien. Van oudsher voeren Kleine Jagers de boventoon. Maar de laatste jaren klinkt in de zeetrekhut regelmatig de verzuchting van waar toch die Kleine Jagers zijn gebleven. Ze worden nog maar weinig gezien. In Noordwijk kijken Jelle van Dijk en anderen al sinds 1972 naar zeetrek. Een lange reeks, waar we het huidige voorkomen van Kleine Jagers tegen af kunnen zetten. Uitgezet in een grafiek blijken er, goede en slechte jaren te zijn voor Kleine Jagers. Dat is niet verwonderlijk, want niet elke herfst is hetzelfde wat betreft weersomstandigheden. Vooral dagen met stevige of stormachtige wind uit westelijke richtingen leveren veel jagers. En het ene jaar waait het nu eenmaal meer dan het andere. Ook is van jagers bekend, dat de aantallen van jaar tot jaar nogal kunnen variëren vanwege verschil in succes van het broedseizoen.

Grote Jager bron: Wikipedia

Opvallend is, dat de goede en magere jaren in series voor lijken te komen. Zo bracht de periode 1977-1985 vrijwel aanhoudend goede jaren, maar was het in 1987-1992 mager. Op dit moment zitten we in de magere jaren, eigenlijk al sinds 2002. Dit is een lange periode, dus de vraag dringt zich op of er meer achter zit dan toevallige verschillen tussen jaren. Eén van de oorzaken zou een verandering in de populatie kunnen zijn. In Groot-Brittannië heeft de Kleine Jager het, net als veel andere zeevogelsoorten, moeilijk. Sinds 2000 is de populatie met bijna 60% ingekrompen. Er is schaarste aan zandspiering, het hoofdvoedsel tijdens het broedseizoen.

Opwarming van het zeewater en verandering van de samenstelling van het plankton in de Noordzee, is hier een oorzaak van (bron: <http://www.rspb.org.uk>). Nu zijn ‘onze’ Kleine Jagers afkomstig uit een veel groter gebied in Noord-Europa en niet persé uit Groot-Brittannië, maar het is wel opvallend dat onze afgelopen magere jaren samengaan met de afname daar.

Figuur 1: Kleine en Grote Jagers langs de zeetrekhut. In de grafiek is te zien hoeveel Kleine en Grote Jagers er in 1972-2009 gemiddeld per teluur langs de zeetrekhut vlogen. Het gaat om de periode juli-november, de tijd bij uitstek om jagers te zien. In totaal werd in deze jaren in juli-november 4652 uur over zee gekeken, wat in totaal 4159 Kleine en 465 Grote Jagers opleverde. Bron: zeetrekellingen Noordwijk 1972-2009.

Grote Jagers zien we juist meer de laatste jaren. In het verleden zagen de zeetrekters niet eens elk jaar een Grote Jager. Eén enkele Grote Jager kon al een hoogtepunt zijn tijdens een zeetrekweekend naar Cap Gris Nez in Frankrijk. Sinds 2006 zien we jaarlijks bijna evenveel Grote als Kleine Jagers. In 2008 was de Grote Jager zelfs talrijker. Ook dit jaar lijken we weer af te stevenen op een meerderheid Grote Jagers, met tot begin november al 72 vogels, tegen 51 voor Kleine Jager. Een groot deel van de jagers kwam langs op de topdag 4 oktober, met 30 Grote en 11 Kleine Jagers. Ook voor andere zeevogelsoorten een uitzonderlijke goede dag, van “Cap Gris Nez-achtige allure” aldus Koene Vegter, één van de getuigen van dit schouwspel. Hij doet verslag:

“Jagers in alle soorten: Kleine Jagers, Middelste Jagers en Grote Jagers, soms van zeer nabij te zien. Stormvogels: Noordse Stormvogels in de verte en veel Vale Stormvogeltjes die vlak voorbij flitsten. Grauwe Pijlstormvogels, Noordse Pijlstormvogels en de zeldzame Vale Pijlstormvogel die in ijlt tempo voorbij keilden. De gewone waarnemingen kwamen daarbij in het gedrang, maar niet onvermeld mogen blijven de

vele Jan-van-genten, soms ook zeer nabij, en tot slot de korte waarneming in de verte van een Vorkstaartmeeuw.”

Zwervende burgemeester

Onze regio heeft een naam op de houden als het gaat om Burgemeesters, meeuwen wel te verstaan. Met name rond de Katwijkse Uitwatering duiken deze zeldzame meeuwen wel eens op. Een bijzondere dag was 15 mei 2004, toen er zowel een Grote als Kleine Burgemeester bij de Binnenwatering van Katwijk aanwezig was en er nog eens twee Grote Burgemeesters langs Langevelderslag vlogen. Beide burgemeesters broeden in het hoge noorden en je verwacht ze dan ook niet zo snel op het zomerse strand tussen de badgasten. Het was dan ook een verrassing, op 3 juli een tweedejaars Kleine Burgemeester langs de zeetrekhut te zien vliegen en op het strand neer te zien strijken. Deze vogel hing al sinds de vorige dag op het Noordwijkse strand rond. De avond ervoor had Rob de Mooij de vogel al gefotografeerd, terwijl deze zich op het Noordwijkse strand te goed deed aan patat. Later op de dag op 3 juli verkaste de vogel richting Katwijk, waar hij nog t/m 5 juli werd gezien. Op 10 juli dook hij vervolgens nog even op bij Scheveningen. Kleine Burgemeesters broeden op Groenland en de meeste vogels blijven daar jaarrond. De Noordwijkse en Katwijkse waarnemingen van dit jaar waren de eersten voor Nederland voor de maand juli. Een zwerver ver van huis.

Graszanger foto: Menno van Duijn

Graszanger: nieuw voor Noordwijk

Weer een nieuwe soort voor de Noordwijkse lijst van waargenomen vogelsoorten dit kwartaal: de Graszanger. Menno van Duijn vond de vogel op 26 september in de zeereep van de Coepelduynen. Helaas was de vogel, zoals dat in het jargon heet, erg ‘vliegerig’ en vloog al weer snel weg. Het is dan ook maar drie mensen gelukt hem te zien. Met

een lange periode van overwegend zachte winters in de rug, breidt de Graszanger zich naar het noorden uit. In Zeeland heeft hij als broedvogel (weer) vaste grond onder voeten. De kans hier een zwervende vogel tegen te komen neemt dus toe. Rond Katwijk zijn twee eerdere gevallen gesignaleerd waarvan één net over de grens van ons waarnemingsgebied langs het Oegstgeesterkanaal. Maar nu dus de eerste voor Noordwijk, met dank aan Menno.

Zoogdieren in kaart

Tijdens zijn boeiende lezing over de herintroductie van Otters in Nederland, attendeerde Hugh Jansman ons op het atlasproject van de Zoogdierverseniging (zie www.zoogdieratlas.nl). Het is de bedoeling in 2011 de verspreiding van alle zoogdieren in kaart te hebben gebracht.

Hij riep ons op vooral ook gewone soorten als Egel en Mol door te geven. Dit kan via www.waarneming.nl of www.telmee.nl. Dat het de moeite waard is op gewone soorten te letten bleek in Overijssel. Een oproep foto's te maken en door te geven van door katten gevangen muizen en spitsmuizen leverde waarnemingen op van de algemene Huisspitsmuis, maar er zat ook een zeldzame tussen, een Veldspitsmuis. Rond Noordwijk viel in het afgelopen kwartaal op, dat er, (weer) met enige regelmaat, Bunzings worden gezien. Er werd drie keer een Bunzing gezien in het duingebied.

Vlinderzomer

Het goede vlinderseizoen zette zich in juli voort. Vele Icarusblauwtjes en Distelvlinders, maar ook schaarsere soorten als Heivlinder en Bruin blauwtje. Vooral de graslandjes rond de duinbeek in het Langeveld hebben zich ontpopt tot een rijk gebied voor vlinders en libellen. Afgelopen kwartaal zagen verschillende waarnemers er in totaal 22 verschillende soorten vlinders. De natuurontwikkeling en het beheer door Zuid-Hollands Landschap werpen hun vruchten af. Niet alleen de padden varen er wel bij, ook vlinders doen het hier goed. In juli pikten we ook nog wat mee van de influx van Oranje luzernevlinders in Nederland. Dit is een trekvlinder, die vanuit het zuiden in wisselende aantallen ons land bereikt. Een bollenlandje met veel onkruid in het Vinkenveld trok een aantal van deze vlinders aan. Helaas werd het landje na een paar dagen onkruidvrij gemaakt, zodat het niet tot het afzetten van eieren kwam.

Vooraf in het zuiden van Nederland gebeurde dat wel en was er in september een grote tweede golf van luzernevlinders te zien.